

Mikrostater som företeelser och forskningsobjekt

DAG ANCKAR

ABSTRACT
Notes on the
Comparative
Study of
Microstates

A good fifth of the nations of the world are microstates, i.e. nations with a population of less than one million. However, these states are largely neglected in political research. For instance, for the 43 microstates that exist, the 1997 issue of International Political Science Abstracts provides a total of only 43 entries as against several hundred entries for the US and Germany. One main reason for this neglect is probably that microstates are regarded as unimportant and peripheral in terms of political impact and power. Such considerations are, however, external to scientific research and do not therefore merit attention. Internal considerations, on the other hand, justify a study of microstates in several cases. Besides being obvious choices in research efforts that employ country size as an independent or intervening variable, microstates are as a rule democratic regimes and may therefore as objects for research provide useful insights about the working of democracy in small-sized contexts. Also, the study of microstates makes the small-N-many-variables problem in comparative research more manageable. The number of units to study increases, and the ability to focus on essential variables becomes easier as many microstates are fairly similar in terms of control variables relating, for instance, to colonial history, social development and economic performance.

I världen finns i detta nu bortåt 200 självständiga stater (t.ex. Berndtson 1994 b, 99-101). De skiljer sig i storlekshänseende naturligtvis mycket från varandra. Några är giganter med befolkningssiffror som måste anges i hundratal miljoner, andra stater är av vad man kunde kalla normalstorlek, många, t.ex. de nordiska länderna, är än mindre, vissa är små, vissa är diminutiva. De som är små är även ganska många. En konventionell men inte helt oomstridd uppfattning säger att stater med ett befolkningsantal som underskrider 1 miljon är småstater eller s.k. mikrostater (t.ex. Sutton & Payne 1993, 582) – vidpass en femtedel av jordens länder, närmare bestämt 43, hör till denna kategori. Väljer man andra och lägre snittpunkter, kan man göra noteringar som att 36 stater har ett befolkningstal som understiger

en halv miljon, att 24 stater har ett befolkningstal som understiger 250,000, och att 16 stater har ett befolkningstal som understiger 100,000 (t.ex. Dag Anckar 1998 c). Småstatsfamiljen är som sagt och som synes ganska stor. Den är även relativt nytillkommen – många av dess medlemmar är utväxter av de både snabba och snabbt påkomna dekolonialiseringar som inträffade under 1960- och 1970-talen (Derbyshire & Derbyshire 1993, 171-178).

Emellertid har småstatsfamiljen inte i den samhällsvetenskapliga forskningslitteraturen den synlighet som dess storlek egentligen skulle förutsätta. "What interest can we find in studying the position of Micro-States in international law?", frågar författaren till ett arbete på folkrättens område; hans svar blir: "If we

were to base our answer on the amount of works written on this topic, we would be forced to conclude that very little interest exists” (Duursma 1994, 1). Svaret har full giltighet jämväl för den statsvetenskapliga disciplinen. Jämförande studier av många länder utelämnar ofta de länder som är små – ibland drar man en gräns vid miljonstrecket (Lane & Ersson 1994), ibland utelämnar man stater med befolkningstal som underskrider 250,000 (t.ex. Vanhanen 1990), ibland utelämnar man “very small states” (t.ex. Sartori 1976). Sådana komparativa beting som avhandlar en handfull stater snarare än många stater negligerar på motsvarande sätt i regel de små sammanhangen (t.ex. Diamond, Lipset & Linz 1995; Lijphart 1994). En undersökning av artiklar publicerade i två ledande journaler på den jämförande politikens område under åren 1968-1981 gav vid handen att endast två kodningar av totalt 519 gällde mikrostaterna – andelen skall jämföras med noteringarna 52 för Tyskland, 49 för Storbritannien, 41 för Frankrike och 39 för USA (Sigelman & Gadbois 1983, 287-288). En undersökning av innehållet i två brittiska journaler visar på motsvarande sätt att endast två mikrostaterna, nämligen Island och Luxemburg, väckt intresse (Page 1990, 448).

Andra och färskare uppgifter bekräftar detta mönster. En litet på måfå gjord litteratursökning med nationsbeteckningar som sökord visar sålunda att årgång 1997 av den auktoritativa källan International Political Science Abstracts upptar hundratals referenser till undersökningar av t.ex. USA och Tyskland, 98 referenser till undersökningar av Australien, 40 referenser till undersökningar av Grekland och 32 referenser till undersökningar av Sverige. Däremot förekommer sammanlagt endast 43 referenser till undersökningar av de 43 mikrostaterna, och dessa referenser är ingalunda jämnt fördelade. Ett land, nämligen Cypern, får 18 referenser på sitt konto; Vatikanstaten får 5 referenser, Bhutan och Fidji 4 vardera, Malta 3 och Seychellerna 2. En handfull mikrostaterna, nämligen Brunei, Djibouti, Guyana, Island, Sao Tome och Principe, Salomonöarna och Tonga, har endast en referens, och för inte mindre än 30 av de 43 mikrostaterna gäller, att ingen som helst undersökning registreras. Siffrorna pekar onekligen på betydande försummelser. De vi-

sar att det internationella statsvetarsamfundet har ett mycket flyktigt, tunt och tillfälligt intresse för den politik som bedrivs i och av mikrostaterna.

Försummelserna har antagligen olika orsaker. Det är här lämpligt att ge ordet åt en auktoritet på öforskningsens område, nämligen David Lowenthal, som i en mycket läsvärd essä om sitt forskningsgebit kommer in jämväl på frågor kring studiet av litenhet. Lowenthal skriver:

Students of islands have two strikes against them. One is that islands instantly connote having a good time – getting away from it all on tropical shores among friendly and leisure-loving primitives. From Darwin in the Galapagos to Malinowski in Melanesia, island scholars have had trouble in being taken seriously. Referring to one study, *The Times* found it ‘absurd to imagine worthwhile research could be carried out in an exotic island setting’... A second disadvantage is that islands connote smallness, hence unimportance. It is weighty continental states that shape our fates; islands are minute, peripheral, remote, uninfluential (1992, 18).

Den första föreställningen är inte ofta uttalad, men är inte desto mindre nog vanlig. Den som intresserar sig för mikrostaterna betraktas gärna som excentrisk, litet oansvarig och effektsökande – intresset måste därför, om det skall realiseras, vara så starkt att det orkar negligera utdefinierande fördomar och attityder. Studerar någon t.ex. Monaco eller Liechtenstein och har denna någon hemortsrätt i dessa dvärgriken, kan det egenartade forskningsintresset möjligen till dels försvaras – den etnocentrism som utmärkte mycket av den äldre statskunskapen och förvisso utmärker mycket även av den moderna statskunskapen finns här med i bilden som en någorlunda godtagbar förklaring. Bor Monacoforskaren i Finland blir han emellertid genast ställd under en särskild lupp. Honom avkrävs motiveringar som går vida utöver de som efterlysts om han studerat, säg, Frankrike eller Italien. Hade han, detta kan tilläggas, studerat Finland, ett mycket mindre land än Frankrike eller Italien, hade inga som helst motiveringar varit av nöden. Om intresset för det diminutiva dessutom är kopplat till östater, blir det än mer suspekt – till det

excentriska kommer nu, precis som Lowenthal menar, i den allmänna föreställningen en turistisk och nästan omoralisk ambition. "For many outsiders the phrase 'the Pacific islands' prompts confused images of swaying palms, sparkling lagoons, suns setting into tropical seas, and happy smiling 'natives'", heter det i en framställning om Stillahavsöarna (Henningham 1995, 1). En person med studieintressen i denna region, menar många, kan inte tas fullt på allvar.

Än vanligare är antagligen föreställningen att den som intresserar sig för det lilla samtidigt intresserar sig för det oviktiga – de små staterna har en dålig kapabilitet, de är resurssvaga, i ranger och hierarkier har de ofta bottenpositioner, de bebos av endast ett fåtal människor. De är därför negligerbara, och om fråga är om små östater - de flesta små stater är öar - gäller detta med särskild styrka: "Because islands have such well defined boundaries and such clearly separate existences, it becomes easy to think that what happens in an island is without prejudice or precedent for the rest of mankind" (Newitt 1992, 3). Föreställningar av denna art är emellertid inte hållbara. Dels är de empiriskt tvivelaktiga - Jan-Erik Lane och Svante Ersson gör i ett sammanhang det viktiga påpekandet att själva det faktum att många av världens länder är små, påbjuder försiktighet i slutsatser om relationer mellan litenhet och statsduglighet (1994, 127). Dels, och denna invändning är principiellt viktig, opererar sådana föreställningar med utomvetenskapliga och därmed oacceptabla kriterier. Vetenskapen kan ju inte gärna välja forskningsobjekt med utgångspunkt i vad som ter sig viktigt ur någon praktisk, politisk, nyttomässig, maktpolitisk eller aktuell synpunkt – att de små staterna på det hela taget är ganska maktlösa, ganska fattiga, ganska försvarssvaga och ganska perifera duger inte som argument. Utgångspunkten måste i stället och naturligtvis ha att göra med teoretisk relevans, med en tillämpning av inomvetenskapliga kriterier. Och när sådana tillämpas, blir bilden i många stycken en annan. Tesen om den lilla storlekens irrelevans blir genast suddig och till dels felaktig.

Vad som här följer är ett försök att visa att ett studium av mikrostater förvisso bör ha en hemortsrätt i statsvetenskaplig forskning; till

detta försök är en räkka påpekanden kopplade, som illustrerar de dilemman som kan möta i ett studium av ovansagt slag. Framställningen har egentligen tre upphängningspunkter. Inledningsvis diskuteras kort mikrostaternas position i studier som opererar med storlek som en oberoende variabel. Denna diskussion avlöses av ett längre resonemang om storlek som en konditionerande faktor; detta resonemang är uppbyggt kring ett par myter som präglar rådande uppfattningar om mikrostater som forskningsobjekt. I ett tredje huvudavsnitt anförs därefter synpunkter på den allmänna önskvärdheten av att studera mikrostater i större utsträckning än vad nu är fallet.

Storlek som oberoende variabel

I sådana sammanhang och studier i vilka storlek uttryckligen utgör en förklarande variabel (t.ex. Dahl & Tufte 1973; Carsten Ancker 1998), är det naturligtvis självklart att de små enheterna är och bör vara representerade. Den förklarande variabeln måste ju bringas att variera; litenheten både möjliggör och berikar en sådan variation och blir därmed viktig och intressant. Detta är så uppenbart att ett vidare resonemang om storlek som oberoende variabel egentligen kan lämnas därefter – vill man veta något om storlekens betydelse, måste man naturligtvis undersöka och jämföra såväl stora som små stater. Mikrostater har i sådana sammanhang en naturlig hemortsrätt. Till denna självklarhet kan och bör emellertid en kompletterande synpunkt läggas, som uttryckligen tar fasta på de mycket små enheternas ställning.

I sin numera klassiska studie *Size and Democracy* (1973) undersöker Robert Dahl och Edward Tufte med stöd i teoretiska överväganden frågan om små enheter i demokratirelevanta avseenden är annorlunda än större enheter, och de kommer till att så nog kan antas vara fallet. De är emellertid noga med att framhålla att den paradigm de utvecklar möjligen besitter giltighet endast i sådana sammanhang där de enheter som undersöks är verkligt små. De menar t.o.m. att stater, även om de är små, antagligen är alltför stora enheter, och att deras resonemang därför kan och bör prövas endast i inomstatliga sammanhang, där städer, kommuner, distrikt och liknande enheter kan utgöra

forskningsobjekt (1973, 94). Gränsen mellan det lilla och det icke-lilla bör alltså dras snävt och lågt: skillnader i storlek blir relevanta först när det lilla är extremt litet. Om detta är riktigt, konstituerar det givetvis ett tilläggsmotiv för att dra in verkligt små enheter i undersökningspopulationen. Sker inte detta, blir undersökningar av storlekens förklarande förmåga meningslösa, för den variation som är viktig har då lämnats utanför forskningens design.

Senare empirisk forskning (Carsten Anckar 1998) har i och för sig visat att Dahl och Tuftes var onödigt pessimistiska – deras paradigm har full giltighet även och i synnerhet på en mellanstatlig nivå. Men det finns även forskningsrön som antyder att Dahl och Tuftes hade rätt i så måtto att trösklar verkligen uppträder i den krets som bildas av de små – det är skillnad på att vara liten och att vara mycket liten. Ett inslag i Dahls och Tuftes resonemang gick ut på att det lilla sammanhanget, därför att det var homogent, klarade sig utan politiska partier; när sådana uppträdde, menade författarna, var vanligen fråga om ett enpartisystem (1973, 97). En studie av de små demokratiska östaternas partisystem (Dag Anckar 1997 a) visar att ett antagande av denna art minsann har fog för sig, men att detta gäller blott för de verkligt små systemen – till skillnad från de små systemen är de extremt små systemen antingen partilösa eller dominerade av ett parti. Storleksvariabeln vaknade s.a.s. till liv i denna undersökning blott när den tilläts anta extremt låga värden. För frågan om mikrostaters vara eller inte vara i undersökningspopulationer är iakttagelser av denna art givetvis centralt viktiga. De pekar även, detta kan i förbigående noteras, på nödvändigheten att konstanthålla storlek även inom mikrostaternas krets, när och om ambitionen är att uttala sig om andra oberoende faktorer än storlek (Dag Anckar 1997 b).

Storlek som mellankommande variabel

Om storlek är en variabel i forskningsbeting, men inte en oberoende sådan, är den en beroende eller en mellankommande variabel. De resonemang som här föranstaltas tar av naturliga skäl fasta på storlek som mellankommande variabel – det är svårt, om än inte ogörligt, att föreställa sig vettiga statsvetenskapliga pro-

jekt som uttryckligen opererar med storlek som beroende variabel (jmf dock t.ex. Anckar & Nilsson 1997, 1-2). Ett påpekande härom skall visserligen inflätas, som uttryckligen har att göra med mikrostater. Påpekanget är, att variationer i storlek till en stor del är en konsekvens av mikrostaters uppkomst och existens. Vill man i syfte att beskriva och förklara det internationella systemets utseende och struktur göra beräkningar av staternas medelstorlek under olika tider (t.ex. Lane & Ersson 1994, 37-41), kan man svårligen förbise omständigheter, t.ex. dekolonialiseringar och nationalistiska uppvakningar, som via upplösningar av statsformationer leder till ett större antal mindre stater. Denna fluktuation i storlek som beroende variabel har naturligtvis återverkningar på den statsvetenskapliga forskningen. För vidpass tjuo år sedan gjorde Karl Deutsch i en översikt bedömningen att antalet stater i världen tredubblats och antalet geografiska och kulturella regioner av politisk vikt fördubblats sedan det tidiga 1950-talet; detta innebar, i en grov uppskattning, att antalet konkreta problem som borde vara föremål för statskunskapens intresse hade ökat mer än åttafaldigt (1978, 30).

Alltnog, denna diskussion skall som sagt centreras kring konstellationer vari storlek är en mellankommande variabel. För undersökningar som betraktar och beaktar storleksskillnader på detta litet indirekta sätt gäller i princip samma resonemang som om storlek vore en oberoende variabel: mikrostater är viktiga, eftersom de garanterar variation i en för forskningen essentiell variabel. Emellertid har principen undantag; ett exempel kan illustrera detta. Vi antar att forskningsuppgiften är att fastställa graden av samvarians mellan etnisk diversitet och politisk stabilitet i en grupp av stater – en rimlig hypotes är att sambandet är negativt, och att instabilitet uppträder i desto högre grad ju mer etniskt sönderfallet landet i fråga är. En likaså rimlig tanke är emellertid att storleken manipulerar eller konditionerar detta samband och därmed har karaktär av en viktig mellankommande variabel – tanken är att små system, eftersom de karaktäriseras av intimitet (t.ex. Kendall & Carey 1968, Richardson 1992, 184-187, Dag Anckar 1992, Macdonald 1996), har bättre förutsättningar än stora att framgångsrikt hantera etnisk diversitet. Hypotesen blir härmed att etnisk diversitet fram-

kallar politisk instabilitet i större utsträckning och oftare i stora politiska system än i små.

Vill man pröva hypotesens riktighet, kan stora och små system då inte gärna klumpas ihop i en och samma undersökningspopulation. Storlek måste konstanthållas. Detta sker då så att staterna ordnas i storleksmässigt olika grupper (t.ex.: stora stater, mellanstora stater, små stater, ministater), varefter sambandet mellan oberoende och beroende variabel undersöks skilt i varje grupp. Med denna metod får man en uppfattning om i vilken utsträckning storlek faktiskt konditionerar sambandet mellan diversitet och stabilitet. Här tillstöter emellertid en komplikation. Det finns en föreställning, ganska allmänt omfattad (t.ex. Dahl & Tuft 1973, Chehabi 1995, 1136), därom, att små enheter är homogena i en räkka avseenden, som även inkluderar etnicitet. Om och när så är fallet, blir konsekvensen att ett medtagande av små enheter utsuddar variationen i den oberoende variabeln inom denna grupp: om alla små är homogena, finns ingen diversitet. Och finns ingen diversitet, finns inget att undersöka – en grundförutsättning i varje teoretiserande och varje forskningsdesign är givetvis att den oberoende variabeln ges utrymme att variera. Vad man här har att göra med, givet att alla verkligt små enheter faktiskt är homogena, är i själva verket ett fall av perfekt multikollinearitet.

En poäng med detta exempel är att likhetsantagandet antagligen ofta kan generaliseras – det torde vara en vanlig föreställning att mikrostater är varandra lika i ett antal viktiga avseenden. De inte bara kan utan bör därför negligeras i sådana sammanhang där storlek har position av mellankommande variabel. En annan poäng med exemplet är att det illustrerar hur felaktiga likhetsantaganden i själva verket kan vara. De bygger i många fall på myter. I exemplet ovan är fråga om en särskild myt, myten om homogenitet. Uppsatsens följande avsnitt avhandlar denna myt.

Myten om homogenitet

I och för sig är föreställningen att små enheter är homogena nog rimlig. Ju större en folk-mängd är, desto större är chansen att mängden är brokig, och, för att knyta an till en annan

storleksdimension, ju större arealen är, desto fler människor kan den rymma. Eftersom be-folkningssegment tenderar vara koncentrerade till regioner och en stor areal rymmer många regioner, blir det lätt så att den stora storleken går hand i hand med etnisk diversitet. För att låna några exempel ur litteraturen (Carsten Anckar 1998, 43): om Italiens nordgräns gick söder om Alto-Aldige skulle landet inte ha en tysktalande minoritet, om Sverige, Finland och Norge inte sträckte sig så långt norrut att de innefattade Lappland och Finnmarken skulle dessa stater inte ha en samisk minoritet, om Kanadas areal inte sträckte sig så långt mot norr och mot sydost skulle landet inte ha eskimåer bland sin befolkning, ej heller en fransktalande minoritet.

Att påståendet om homogenitet ter sig allmänt rimligt, betyder emellertid inte att det är empiriskt riktigt. Rådfrågar man empirin, skall man finna att de uppgifter den tillhandahåller är på en och samma gång rikhaltiga och knapphändiga. De är rikhaltiga i den meningen att det finns gott om ideografiska uppgifter för enskilda länder; vad som härvid är förvirrande, är att uppgifterna pekar i olika riktningar. Vissa småstater, t.ex. Mauritius (Bowman 1991), uppges ha en etniskt brokig sammansättning; andra, t.ex. Kiribati (Tabokai 1993), uppges vara enfärgade och enstämiga. De empiriska uppgifterna är, å andra sidan, knapphändiga i den meningen att systematiska översikter och sammanställningar egentligen saknas. Det finns dock åtminstone en färsk studie med ambitioner i denna riktning (Dag Anckar 1998 c); de empiriska uppgifter som anförs i det följande har tagits ur sagda studie.

Tabell 1 (se nästa sidan) anger graden av etnisk och religiös diversitet i fem statspopulationer. Den första omfattar i princip världens 43 mikrostater; till följd av felande data ingår dock inte Belau och Sao Tome och Principe i populationen. I den andra gruppen ingår världens alla stater med ett befolkningstal av 3-5 miljoner; kategorin innefattar 28 stater. Den tredje gruppen innesluter världens alla stater med ett befolkningstal av 9-11 miljoner; fråga är härvid om 17 stater. I den fjärde gruppen ingår världens alla stater med ett befolkningstal inom intervallen 20-50 miljoner; staternas antal är 21. Slutligen ingår i den femte gruppen

Tabell 1. Homogenitet och storlek. Etnisk och religiös diversitet i fem grupper av stater (medeltal).

	Stater:				
	Mikro N 41	Små N 28	Medel N 17	Stora N 21	Gigantiska N 12
Etnisk diversitet	0,37	0,37	0,33	0,45	0,37
-Avstånd	0,79	0,83	0,73	0,93	0,85
Religiös diversitet	0,34	0,37	0,44	0,38	0,39
-Avstånd	0,82	0,81	0,90	0,83	0,56
Total diversitet	0,69	0,70	0,76	0,82	0,76
-Avstånd	1,44	1,23	1,29	1,59	1,28

Källa: Dag Anckar 1998 c, baserad på data ur Carsten Anckar & Mårten Eriksson 1998.

de 12 stater i världen som har befolkningstal som överskrider 75 miljoner. Fråga är alltså om fem distinkt olika storleksgrupper, och för varje grupp anges tre medelvärden. Det första anger graden av etnisk diversitet, det andra anger graden av religiös diversitet, det tredje är en sammanläggning av den etniska och religiösa diversiteten. Yttermera anges inom varje grupp avståndet mellan den enhet som har det lägsta och den enhet som har det högsta

värdet. Tabellens siffror har framräknats ur data som tillhandahålls av Carsten Anckar och Mårten Eriksson i en färsk publikation (1998), som för världens alla länder förtecknar de diversitetsmått om vilka varit tal¹. Fråga är härvid om en applikation av Douglas Raes (1971) index för mätningar av graden av partifragmentering; såsom Raes index löper Anckars och Erikssons index på en skala från 0 till 1, varvid homogeniteten är desto större, ju mer värdet närmar sig 0. Anckar och Eriksson rapporterar skilda index för etnisk och religiös diversitet; de två indexen kan naturligtvis även sammanläggas, så som har skett i tabell 1. Eftersom fråga är om en sammanläggning, kan indexet härvid antaga värden som överstiger 1.

Den information som ges i Tabell 1 (ovan) är summarisk, men ändå tillräcklig för syftet att ifrågasätta ett samband mellan storlek och homogenitet. Man kan konstatera att materialet ger en antydning därom, att homogeniteten minskar i takt med att storleken ökar, men man kan också konstatera att fråga inte är om mer än en svag antydning. På det hela taget förmedlar tabellen intrycket att variationer i storlek inte spelar någon större roll – att länder är olika i termer av homogenitet har ganska litet att göra därmed, att de är olika i termer av storlek. Såsom klassvidderna visar, är spridningen inom de olika storleksklasserna ansevärd – det är följaktligen lätt att med stöd i enskilda exempel

¹ Begrepp som "ethnicitet" och "religion" är som beaktat notoriskt svårifångade i empirisk forskning, och det kan därför vara motiverat att här infoga en kort redogörelse för hur Anckar och Eriksson angriper denna problematik. Beträffande den etniska diversiteten beaktas skillnader i termer av ras; rasligt distinkta grupper har ansetts föreligga, när de källor författarna konsulterat anger att så är fallet. Den huvudsakliga källan härvidlag har varit det auktoritativa uppslagsverket *Harenberg Länderlexikon 1993/94* (Dortmund, Harenberg Lexikon-Verlag). Beträffande den religiösa diversiteten gör författarna en första indelning mellan kristna, muslimer, judar, buddhister, hinduer och shiontister; därutöver betraktas anhängare av naturreligioner som en särskild grupp. För tre av dessa sju grupper görs vidare indelningar, i det gruppen kristna indelas i undergrupperna katoliker, protestanter, grekisk-ortodoxa och övriga ortodoxa, medan gruppen muslimer indelas i Sunnimuslimer och Shia-muslimer och gruppen buddhister indelas i Mahayana-buddhister, Hinyana-buddhister och lamaister. I princip samma tillvägagångssätt, för ett mindre antal stater, anlitas i Carsten Anckar 1998, 139-154.

Tabell 2. Storlek som konditionerande faktor: tre konfigurationer.

Effekt- variabel	Orsaks- variabel	
Mikrostat X	a	b
Mikrostat Y	c	b
Stat Z	a	

peka på en betydande variation. Flera mikrostaters är förvisso etniskt homogena; detta gäller t.ex. för Tonga (0,02), Kiribati (0,05) och Island (0,08). Andra är dock allt annat än homogena – detta gäller t.ex. för Federationen Mikronesien (0,75), Qatar (0,76) och Djibouti (0,81). På motsvarande sätt är vissa stora stater homogena, såsom t.ex. Bangladesh (0,05) eller Japan (0,01), medan andra är heterogena, såsom t.ex. Indonesien (0,80) och Kenya (0,90). För den religiösa diversitetens del återkommer samma brokighet – exempel kan lätt framtagas, som visar att såväl mikrostaters som mycket stora stater kan vara såväl homogena som heterogena. Komorerna (0,01) och Malta (0,05) är homogena mikrostaters, medan Guyana (0,73) och Vanuatu (0,82) är heterogena mikrostaters. Pakistan (0,06) är en homogen stor stat, likaså Thailand (0,11); Kenya är en heterogen stor stat (0,82), likaså Sydkorea (0,86).

Föreställningen att små enheter på ett genomgående och systematiskt sätt är mer homogena än större enheter håller helt enkelt inte streck. Härmed är naturligtvis ännu inget sagt om riktigheten av andra föreställningar som går ut på att mikrostaters är lika varandra. Det faktum att en ganska ledande föreställning är uppenbart felaktig, ger i varje fall en fingervisning därom, att likhetsantaganden skall behandlas med försiktighet och hälsosam skepsis. Myten om homogenitet kan ha sällskap av andra myter. Och om fråga verkligen är om myter, finns som sagt inte skäl att förbigå mikrostaterna. Alldeles tvärtom: i och med att de tillhandahåller variation, bör de medtagas.

Myten om litenhet

Den konditionerande inverkan som storlek kan utöva, kommer till uttryck på olika sätt och via olika mekanismer. Tabell 2 innehåller tre konfigurationer som avser illustrera detta. Å ena sidan är fråga därom att samma företeelse kan uppträda i små stater och i stora, men den är, därför att enheterna är olika stora, en konsekvens av olika faktorer. Sålunda kan man finna uttryck för politisk korruption i stora stater och i små; i de små staterna går dessa uttryck ofta, litenheten möjliggör detta, tillbaka på en särskild intimitet och på överlappande nätverk samt på starka beroendeförhållanden mellan dessa nätverk (t.ex. Clarke 1991 a, 132-133). Därför, för att generalisera: studerar man inte mikrostaters, inhämtar man lätt en skev bild av generella orsaksförhållanden. Å andra sidan kan samma faktor vara för handen i den stora staten och i den lilla; den effekt som denna faktor framtar blir dock, därför att enheterna är olika stora, en annan i den stora staten än i den lilla. Storlek konditionerar ånyo, men på ett annat sätt: orsaksfaktorns genomslagskraft och riktning varierar, och variationen bestäms av enheternas storlek. Därför: studerar man inte mikrostaters, inhämtar man en skev bild av orsaksfaktorns effekter. Återstoden av detta avsnitt ägnas ett konkretiserande och exemplifierande resonemang som belyser de konditionerande effekter om vilka varit tal. Resonemanget utgår från en annan myt om mikrostaters, myten om litenhet.

Ett relativt vanligt förfarande i det jämförande politikstudiet är att förekomster av en viss politisk företeelse listas, varefter man för dessa företeelser eller ett urval av dem försöker fastställa vad de har gemensamt. I motsats till en explicit teoritestning ger detta förfarande, vilket i och för sig är viktigt att notera, kunskap om nödvändiga men inte tillräckliga villkor (Dion 1998); i den probabilistiskt färgade samhällsforskningen är detta avbräck emellertid inte ovanligt eller förödande. Låt oss nu anta att en forskare är intresserad av att finna ut vilka drag som utmärker länder som har en utvecklad lokalförvaltning; vidare föreställer vi oss att forskaren i fråga, när han gör ett urval av länder att studera, exkluderar de länder som är små. Motivet härför vore att dessa länder, till

följd av sin litenhet, inte gärna kan förväntas ha en utvecklad lokalförvaltning— de har m.a.o. inte riktiga värden på den beroende variabeln. För de stora och medelstora länders del som ingår i hans urval gör forskaren därefter en inventering av gemensamma drag, varvid han finner att länderna i fråga har den gemensamma egenskapen X. En konklusion blir därmed att X är en nödvändig förutsättning för en utvecklad lokalförvaltning.

En sådan konklusion är felaktig (a) om det i själva verket finns mikrostaten med utvecklad lokalförvaltning; och (b) om dessa stater, därför att de är små, saknar egenskapen X. Det är naturligtvis i och för sig rimligt att tro att (b) skall gälla: om X är en egenskap som är gemensam för större stater måste väntevärdet, givet att storlek överhuvudtaget betyder någonting, vara att egenskapen saknas i de stater som är små. Ett ofrånkomligt faktum är i varje fall att (a) gäller, och detta i en utsträckning som är allt annat än liten: antalet mikrostaten med utbyggda lokalförvaltningar är i själva verket ganska stort. Forskaren i vårt exempel har helt enkelt förhållit sig till storleksfrågan på ett oövertänkt sätt, och får antagligen betala härför i form av ett felaktigt resultat: X är troligen inte, som han hävdar, ett nödvändigt villkor för en utvecklad lokalförvaltning. Forskaren har i själva verket fallit offer för ännu en myt om mikrostaten, myten att sådana stater alltid är små. Ibland är nämligen tron på den lilla statens fysiska litenhet faktiskt en myt: geografin spelar här logiken ett spratt och förvandlar litet till stort.

Detta sker när och om den lilla enheten har en utpräglad arkipelagisk natur, och alltså består av delar som befinner sig på långt avstånd från varandra. Staten är då liten, men ändå stor: befolkningen är liten, landarealen likaså, men staten sträcker sig ändå över ett stort område. När små stater är i denna geografiska mening stora, konfronterar de i princip samma typer av storleksproblem som de stora staterna. De är, på sätt och vis, gigantiska miniatyrer (Dag Anckar 1994, 1996 b). Problemen är naturligtvis på samma sätt som i stora stater politiskt, ekonomiskt och socialt betungande; ibland förstärks de av den fattigdom som ofta följer litenhet i spåren. Avståndet mellan de två huvudöarna i den afrikanska mikroarkipelagen Sao

Tome och Principe är inte större än 150 kilometer; ändå är invånarna på Principe, den mind-re ön, enligt en färsk rapport avskurna från sin omvärld. Att flyga är kostsamt, och Principe har endast en båt som regelbundet trafikerar Sao Tome; den är för tillfället trasig. Om två andra båtar som ibland trafikerar mellan de två öarna heter det i samma rapport: "One has been stolen and the other has sunk" (Gregoire 1998, 47). Problem som sammanhänger med territoriell nonkontiguitet har föga uppmärksammats i den statsvetenskapliga litteraturen (Merrit 1969); ändå är företeelsen långtifrån ovanlig. Den är, i varierande utsträckning, en del av många små östaters vardag (Nilsson 1997).

Några exempel klargör vilka de geografiska proportionerna kan vara. Kiribati har en befolkning som uppgår till vidpass 80,000 personer och ett landområde som upptar drygt 800 kvadratkilometer – landet är en lilleputt. Samtidigt, på ett annat sätt, är landet en jätte som sträcker sig över ett område som till sin storlek närmar sig Europa. Landets öar är nämligen spridda över 5 miljoner kvadratkilometer Stillhavsvatten – träffande nog har Kiribati sagts vara "a nation of water" (Teiwaki 1988). Sådana avstånd innebär och skapar naturligtvis stora problem i termer av transport, kommunikation och fysiska kontakter. Ännu för några år sedan förutsatte en resa från Tarawa, landets huvudatoll, till Kiritimati, landets mest avlägsna atoll, att resenären först tog sig över till Majuro på Marshallöarna, därifrån vidare till Hawajj, varvid inresevisum till USA krävdes, och slutligen från Hawajj till Kiritimati (Beibure 1993, 214-215).

Federationen Mikronesien erbjuder ett annat exempel. Landet har drygt 100,000 invånare, och en landareal som uppgår till vidpass 700 kvadratkilometer. Det är m.a.o. i samma storleksordning som Kiribati. Och som Kiribati är det en gigant likväl som en miniatyr: landets öar, till antalet mer än 600, sprider sig över ett vattenområde som sträcker sig över 2 miljoner kvadratkilometer. Mikronesien är egentligen ett än bättre exempel än Kiribati därpå, att litenheten kan inrymma storhetens problem: den geografiska diversiteten är kopplad till och förstärker en etnisk, språklig och kulturell diversitet. Öarna Kosrae, Pohnpei, Chuuk och Yap

bildar federationens delstater; befolkningen i dessa delstater talar olika språk och förstår inte varandras språk. De interna politiska relationerna kan inte karaktäriseras som harmoniska och stabila; de har ofta präglats av konflikter, beskyllningar och secessionistiska tendenser (t.ex. Hanlon & Eperiam 1988, 96-97). Iakttagare har t.o.m. menat att Mikronesien till följd av sin geografiska splittring och sin allmänna brokighet löper en risk att falla sönder som statskonstruktion (Henningham 1995, 66-67; Petersen 1989, 1994).

Ännu ett exempel. Tuvalu beskrivs i en resehandbok som "one of the smallest and most isolated independent nations in the world" (Stanley 1993, 423). Beskrivningen har sin fulla riktighet. Tuvalu har 10,000 invånare och är till arealen frimärkslitet – landet omfattar endast 25 kvadratkilometer. Ändå är det snarast medelstort – det består av nio atollöar som ligger i en 560 kilometer lång kedja. Det mesta av denna sträcka, skriver en iakttagare, "consists of empty expanses of sea" (Rowe 1995, 19); i den nyssnämnda resehandboken heter det att Tuvalus yttre öar är "almost inaccessible" (Stanley 1993, 423). Transporter och kommunikationer erbjuder stora bekymmer – det fatiga landets regering förfogar över en förbindelsebåt, som lägger till vid de olika öarna en gång i månaden (Rowe 1995, 19). Besöken är korta och inbjuder i sig inte till kontakt och närhet mellan öarna och deras människor. "Allt och alla som ska iland fraktas med små motorbåtar som går i skytteltrafik mellan fartyget och ön. Jag hinner besöka ön ett par timmar", skriver Anders Källgård i en skildring av en resa mellan Funafuti, Tuvalus huvudstad, och ön Vaitupu (1994, 45).

Mot bakgrunden av ovanstående beskrivningar är det knappast ägnat att förvåna att Kiribati, Mikronesien och Tuvalu, i likhet med många andra östater med liknande predikament, har inrättat en långtgående lokal självstyrelse. Mikronesien är i själva verket en federal stat, Kiribati har inrättat nitton lokala förvaltningssområden med relativt långt gående självständiga funktioner, varav tre på en atoll, två på en annan atoll, och ett på var och en av fjorton atoller (Larmour 1985). Tuvalu har ett liknande arrangemang och har t.o.m. i sin författning inskrivit en regel därom, att

lagstiftning i allmänhet förutsätter att de lokala råden kan konsulteras mellan första och andra behandlingen av lagförslag i parlamentet (Qalo 1985, 206). I en artikel om Stillahavsöarnas politiska system gör Simon Horner påpekanen att Salomonöarna upprätthåller nio provinsstyrelser för en befolkning som inte är större än den man finner i ett engelskt grevskap; denna strävan att decentralisera, menar Horner, "might suggest a degree of governmental 'overkill'" (1992, 76). Till dessa påpekanden om enskilda länder kan läggas det mer allmänna konstaterandet att inte mindre än sju av världens tjugo små arkipelagstater har en självstyrelseordning eller en lokalförvaltning som helt eller delvis följer arkipelagens geografi (Dag Anckar 1994, 93; 1996 b, 710-712). Det är minsann inte så att mikrostater i regel utmärks av en centraliserad förvaltning. Ett relevant påpekande i litteraturen säger att ministater, när de har anpassat administrativa system till sina av litenhet präglade särförhållanden, har gjort en del improvisationer som inte går väl ihop med en konventionell förvaltningsteori (Wijeweera 1992).

Av det paradoxala faktum att många mikrostater är fysiskt stora, följer emellertid inte att de beter sig som stora stater. Låt oss vända litet på det exempel vi ovan anfört, och ge det en deduktiv snarare än en induktiv design; låt oss också antaga att den forskare vi nu betraktar har en medvetenhet därom, att mikrostater kan vara fysiskt stora. Låt oss ännu antaga, att denna forskare är intresserad av att veta hur stater med distansproblem hanterar dessa problem med tillhjälp av institutionell design. Han undersöker då, kan vi förmoda, två grupper av stater, sådana som har distansproblem och sådana som inte har det, och han förväntar sig att staterna i den förra gruppen utvecklar någon eller några institutioner som staterna i den senare gruppen inte har; i den förra gruppen ingår då jämväl mikrostater med distansproblem. De institutionella arrangemang forskaren förväntar sig finna är, antar vi, federala eller regionalt bikamerala till sin natur: länder med distansproblem utvecklar federalism eller en regionalt baserad bikameralism. Antagandet är förvisso på teoretiska grunder rimligt: vi finner i läroböcker och allmänna framställningar påpekanden därom och motiveringar därför att

de nämnda deviserna är institutionella ordningar för en hantering av sådana etniska och kulturella diversiteter som sammanhänger med fysisk storlek (t.ex. Derbyshire & Derbyshire 1993, 17-19; Heywood 1997, 125; Lane & Ersson 1994, 162-164; Paddison 1983, 104-107).

Utfallet av en sådan undersökning blir emellertid inte klagörande, och härtill bär mikrostaterna förvisso en stor del av skulden. Även om många av dem, som vi har sett, har distansproblem, handlägger de dem på ett annat sätt. Sålunda har bara fyra små östater valt en federal statsordning, och i endast ett fall, nämligen Federationen Mikronesien, har valet haft att göra med landets geografiska splittring. I de andra fallen (Belau, Komorerna, St Kitts och Nevis) har valet av federalism mer haft att göra med historisk tradition och antagonism (Dag Anckar 1998 b). På motsvarande sätt är bikameralism en ganska okänd devis i mikrostatspopulationen. Den förekommer visserligen tämligen allmänt bland de små östaterna i Karibien, men den har här en modererande, inte en regional funktion (Dag Anckar 1998 a). Inställningen till ordningar som federalism och en regional bikameralism är m.a.o. lika i mikrostaterna, oberoende av om de har distansproblem eller inte: den lilla storleken förenar. På motsvarande sätt är inställningen till federalism och en regional bikameralism olika i den stora staten och i mikrostaten, trots att de båda upplever distansproblem: olikheten i storlek skiljer, styr åt olika håll. Det är, man kunde uttrycka förhållandet så, en sak att vara stor på ett sätt (distans) och en annan sak att vara stor på ett annat sätt (areal, befolkning).

Mikrostaten som forskningsobjekt

Vill man plädera för ett studium av mikrostaten, skall pläderyngen uppenbarligen ha att göra därmed att dessa stater är små, eller därmed att de har någon annan gemensam och värdefull egenskap som förmodligen men inte nödvändigtvis är förknippad med litenhet. Litenheten i sig blir intressant endast om variationer i storlek intresserar, och detta är knappast i regel fallet. I sin på många sätt utmärkta studie *Democracy and Development* (1992) undersöker Axel Hadenius bl.a. relationen mellan storlek

och demokrati, och han ställer därvid frågan vad vi i stöd av empirisk forskning egentligen vet om denna relation. Han besvarar själv sin fråga: "Not much, actually" (1992, 125). Svaret kan som sagt generaliseras: det vanliga i modern statsvetenskaplig forskning är att variationer i storlek inte ingår i en förklarande design. Eventuellt är detta en av många kvardröjande effekter från statskunskapens behaviorala fas, som flyttade forskarnas intresse från institutioner och strukturer till attityder och beteende. Ett intryck, om mer än ett intryck är inte fråga, är att forskningen kring organisationer och förvaltning är mer benägen än den i strikt mening jämförande forskningen att inkludera resonemang om storlek. Möjligen beror detta därpå, att variationer i storlek pockar på uppmärksamhet på ett naturligare sätt i kommunala och liknande sammanhang, där många andra variabler är av omständigheterna konstanthållna och därmed av mindre intresse.

När storleksskillnader inte ter sig omedelbart intressanta, bortfaller ett uppenbart skäl att intressera sig för mikrostaten. Om variationer i storlek inte intresserar, intresserar ej heller den extremt lilla storleken. Och när detta skäl bortfaller, blir, kunde man i förstone tycka, inte mycket kvar. Allmänna med ändamålsenlighet sammanhängande synpunkter får diktera om mikrostaten skall medtagas i undersökningar eller inte; forskningsekonomiska och arbetskonomiska skäl talar för att de kanske skall utelämnas. Deras statistikproduktion är ofta bristfällig, data om dem är även annars svåråtkomliga, de är ofta avlägsna och isolerade, att bedriva fältforskning i dem är därför både kostsamt och mödosamt, de har ofta som förutvarande kolonier kulturella särdrag som gör dem på något sätt svårgräpbara. "Two decades of Caribbean data gathering cost me much effort for often meagre returns", skriver Lowenthal i sin här tidigare omnämnda essä (1992, 19). Och i sitt berömda arbete *Democracy in Plural Societies* skriver Arend Lijphart att han utelämnar fallet Luxemburg "on the pragmatic ground that it suffers from a dearth of adequate data for analysis" (1977, 5).

Dessa problem av praktisk art borde man dock försöka komma till rätta med. Mikrostaten borde gärna införlivas med den statskrets som komparativisten ställer under sin forskar-

lupp; de är nämligen intressanta ur även andra aspekter än de som gäller den diminutiva storleken i sig. Man kan sålunda väl argumentera för att ett försummande av mikrostater är ägnat att försvåra hanteringen av centrala metodproblem i det jämförande studiet av politik. I en numera klassisk artikel om det komparativa politikstudiets metodik, pekade Lijphart på ett enligt hans mening centralt problem, uttryckt i formeln "small N, many variables" (1971, 685). Problemet var att antalet fall (länder) i världen var begränsat, medan antalet variabler som beskrev dessa fall var utomordentligt stort. Till det recept Lijphart utskrev för problemets övervinnande hörde, att man skulle försöka utöka antalet fall att studera i tid och rum i så stor utsträckning som detta är möjligt; samtidigt skulle man försöka koncentrera analysen till essentiella variabler (1971, 686-690). Receptet är, vilket Lijphart senare nogsamt har medgett (1975, 163), inte i alla delar fullt logiskt. Vill forskaren t.ex. nyttja en s.k. most-similar-systems-design, varvid han konstanthåller många variabler och söker varians i någon eller några av hans teori utpekade essentiella variabler, blir konsekvensen snarast att utbudet lämpliga stater tenderar ytterligare krympa. Förfarandet blir m.a.o. lätt kontraproduktivt – när kravet är att stater skall vara lika i många avseenden som därmed kan negligeras, men samtidigt olika i vissa särskilda avseenden, blir det svårt att utöka antalet fall att studera (Dag Anckar 1996 a, 12-13).

Ett studium av mikrostater kan på två sätt underlätta hanteringen av detta klassiska dilemma. För det första: om man känner bekymmer däröver att antalet N är litet, är det desto angelägnare att notera och beakta mikrostaternas existens. Ett studium av mikrostater minskar helt enkelt vidden av problemet med ett litet antal undersökningsenheter. Och för det andra: även om det har varit ett tema i denna uppsats att mikrostater är varandra olika i viktiga avseenden, är de ändå i många andra avseenden varandra lika. Karibiens östater, för att ta ett exempel, har samma koloniala bakgrund och i många avseenden en gemensam historia, präglad av en slav-och plantagekultur (t.ex. Clarke 1991 b). Fokuserar man på likheter snarare än olikheter, är det ganska lätt att ur mikrostater-

nas krets framvaska matchade par eller grupper av stater där konstanthållandet av sociala, ekonomiska och kulturella bakgrundsvariabler inte erbjuder stora svårigheter. Samtidigt, som vi har sett, finns intressanta skillnader av politisk relevans mellan mikrostater. Innebörden av detta är att ett studium av mikrostater underlättar den koncentration till essentiella variabler som Lijphart har efterlyst – de icke ovanliga olikheterna erbjuder löftesrik variation, de frekventa likheterna erbjuder möjligheter att identifiera och hantera kontrollvariabler.

Till ovanstående kommer ännu en alldeles särskild omständighet. Statskunskapen har som disciplin inbyggda skevheter. Den är sålunda en demokratins vetenskap i den meningen att den utövas i och om demokratier (Berndtson 1994 a, 98-99). I icke-demokratier är den däremot inte välsedd. Den är där ibland portförbjuden, ibland tilldelad legitimerande snarare än ifrågasättande funktioner; demokratiernas statsvetare har för sin del varit föga benägna att fylla de kunskapsluckor som uppstår (Lane & Ersson 1990, 75). Östeuropa var sålunda en av statskunskapen försummad region ända tills övergången till demokrati satte in där mot slutet av 1980-talet, och åstadkom en störtflod av studier kring transformationsprocesser. Mikrostaterna delar i två avseenden de östeuropeiska staternas tidigare öde: de väcker ej intresse, de har ej heller en egen forskningspotential att nyttja, som kunde kompensera omvärldens bristande intresse. Ett demokratiunderskott kan man emellertid ej här åberopa, och det är ganska förvånande att den demokratibias som statskunskapen utmärks av, inte har föranlett ett större intresse inom disciplinen för mikrostater, särskilt små östater. I sammanhang som har att göra med demokrati är nämligen den lilla storleken överlägsen den stora, särskilt när den kopplas till insularitet. Det finns fullgoda skäl för satsen att den som säger liten östat samtidigt säger demokrati (t.ex. Hadenius 1992, 126-127; Anckar & Anckar 1995, 218-222; Carsten Anckar 1997); den som vill veta viktiga ting om demokrati gör därför klokt i att ägna små östater ett ingående och närgånget intresse.

REFERENSER

- Anckar, Carsten (1997): Size and Democracy. Some Empirical Findings. Ingår i Dag Anckar & Lars Nilsson (eds): *Politics and Geography*. Mid-Sweden University, Sundsvall.
- Anckar, Carsten (1998). *Storlek och partisystem. En studie av 77 stater*. Åbo Akademis förlag, Åbo.
- Anckar, Carsten & Mårten Eriksson (1998): *Measuring Ethnic and Religious Diversity*. Department of Political Science, Åbo Akademi University, Occasional Papers Series, Nr 10, 1998.
- Anckar, Dag (1992): Intensitet och antecipation. Kring en frågeställning och dess implikationer. *Politiikka* 34:2, 129-141.
- Anckar, Dag (1994): Giganter och miniatyrer: arkitektoniska beröringspunkter? *Politiikka* 36:2, 81-95.
- Anckar, Dag (1996 a): Mahdollisimman samankaltaiset maat vertailevan politiikan tutkimuksen kohteina. Ingår i Matti Wiberg (toim): *Politiikan moninaisuus*. Turun Yliopiston julkaisuja, Sarja C, Osa 118, Turku.
- Anckar, Dag (1996 b): Noncontiguity and Political Architecture: The Parliaments of Small Island States. *Political Geography* 15:8, 697-713.
- Anckar, Dag (1997 a): Dominating Smallness: Big Parties in Lilliput Systems. *Party Politics* 3:2, 243-263.
- Anckar, Dag (1997 b): Parlamentens storlek i världens små östater. Ingår i Pekka Kettunen & José Valanta (toim): *Hallinto ja kansanvalta*. Turun Yliopiston julkaisuja, sarja C, Osa 136, Turku.
- Anckar, Dag (1998 a): Bicameral Microstates: A Commonwealth Category. *Manuskript* (under utgivning).
- Anckar, Dag (1998 b): Gigantic Miniatures: Four Federal Microstates. *Manuskript* (under utgivning).
- Anckar, Dag (1998 c): Homogeneity and Smallness: Dahl and Tufté Revisited. *Scandinavian Political Studies* (under utgivning).
- Anckar, Dag & Carsten Anckar (1995): Size, Insularity and Democracy. *Scandinavian Political Studies* 18:4, 211-229.
- Anckar, Dag & Lars Nilsson (1997): Preface and Introduction. Ingår i Dag Anckar & Lars Nilsson (eds): *Politics and Geography*. Mid-Sweden University, Sundsvall.
- Beibure, Meita (1993): Transport and Communication. Ingår i Howard van Trease (ed): *Atoll Politics. The Republic of Kiribati*. Macmillan Brown Centre for Pacific Studies, University of Canterbury, Christchurch.
- Berndtson, Erkki (1994 a): *Politik som vetenskap. En introduktion till det statsvetenskapliga tänkandet*. Statens utvecklingscentral, Helsingfors.
- Berndtson, Erkki (1994 b): Valtiot hajoavat ja yhdenytyvät - mitä tapahtuu vertailevalle politiikan tutkimukselle? *Politiikka* 36:2, 96-108.
- Bowman, Larry W. (1991): *Mauritius. Democracy and Development in the Indian Ocean*. Westview Press, Boulder.
- Chehabi, H.E. (1995): Small Island States. Ingår i Seymour Martin Lipset (ed): *The Encyclopedia of Democracy. Volume IV*. Routledge, London.
- Clarke, Colin (1991 a): Grenada: Society and Politics in a Small State. Ingår i Colin Clarke (ed): *Society and Politics in the Caribbean*. Macmillan, London.
- Clarke, Colin (1991 b): Introduction: Caribbean Decolonization -New States and Old Societies. Ingår i Colin Clarke (ed): *Society and Politics in the Caribbean*. Macmillan, London.
- Dahl, Robert A. & Edward Tufté (1973): *Size and Democracy*. Stanford University Press, Stanford.
- Derbyshire, J. Denis & Ian Derbyshire (1993): *World Political Systems. An Introduction to Comparative Government*. Chambers, Edinburgh.
- Deutsch, Karl W. (1978): Major Changes in Political Science: 1952-1977. *Participation. Newsletter of the International Political Science Association* (Supplement), 11-42.
- Diamond, Larry, Linz, Juan & Seymour Martin Lipset, eds (1995): *Politics in Developing Countries: Comparing Experiences with Democracy*. Second edition, Lynne Rienner Publishers, Boulder.
- Dion, Douglas (1998): Evidence and Interference in the Comparative Case Study. *Comparative Politics* 30:2, 127-145.
- Duursma, Jorri (1994). *Self-Determination, Statehood and International Relations of Micro-States*. University of Leyden, Leyden.
- Gregoire, Thibault (1998): Principe - Langour and Isolation. *The Courier* No 168 (March-April), 44-47.
- Hadenius, Axel (1992): *Democracy and Development*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Hanlon, David & William Eperiam (1988): The Evolution and Development of the Federated States of Micronesia. Ingår i *Micronesian Politics*. Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific, Suva.
- Henningham, Stephen (1995): *The Pacific Island States. Security and Sovereignty in the Post-Cold War World*. London: Macmillan.
- Heywood, Andrew (1997): *Politics*. London, Macmillan.
- Horner, Simon (1992): Political Systems Shaped by Many Influences. *The Courier*. No 135 (September-October), 74-76.
- Kendall, Willmoore & George W. Carey (1968): The "Intensity" Problem and Democratic Theory. *The American Political Science Review* 62:1, 5-24.
- Källgård, Anders (1994): *Öar*. Bokförlaget Korpen, Göteborg.
- Lane, Jan-Erik & Svante Ersson (1990): Comparative Politics: From Political Sociology to Comparative Public Policy. Ingår i Adrian Leftwich (ed): *New Developments in Political Science*. Edward Elgar, Aldershot.
- Lane, Jan-Erik & Svante Ersson (1994): *Comparative Politics. An Introduction and New Approach*. Polity Press, Cambridge.
- Larmour, Peter (1985): Kiribati. Ingår i Peter Larmour & Ropate Qalo (eds): *Decentralisation in the South Pacific*. Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific, Suva.
- Lijphart, Arend (1971): Comparative Politics and the

- Comparative Method. *The American Political Science Review* 65:2, 682-693.
- Lijphart, Arend (1975): The Comparable-Cases Strategy in Comparative Research. *Comparative Political Studies* 8:2, 158-177.
- Lijphart, Arend (1977). *Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration*. Yale University Press, New Haven.
- Lijphart, Arend (1994). *Electoral Systems and Party Systems: A Study of Twenty-Seven Democracies, 1945-1990*. Oxford University Press, New York.
- Lowenthal, David (1992): Small Tropical Islands: A General Overview. Ingår i Helen M. Hintjens & Malyn D.D. Newitt (eds): *The Political Economy of Small Tropical Islands*. University of Exeter Press, Exeter.
- Macdonald, Barrie (1996): *Governance and Political Process in Kiribati*. The Australian National University, Research School of Pacific and Asian Studies, Canberra.
- Merritt, R. L. (1969): Noncontiguity and Political Integration. Ingår i J.N. Rosenau (ed): *Linkage Politics*. The Free Press, New York.
- Newitt, Malyn (1992): Introduction. Ingår i Helen M. Hintjens & Malyn D.D. Newitt (eds): *The Political Economy of Small Tropical Islands*. University of Exeter Press, Exeter.
- Nilsson, Lars (1997): Internal Geographical Distance as a Political Predicament for Small Archipelago States. Ingår i Dag Anckar & Lars Nilsson (eds): *Politics and Geography*. Mid-Sweden University, Sundsvall.
- Paddison, Ronan (1983): *The Fragmented State*. Basil Blackwell, Oxford.
- Page, Edward C. (1990): British Political Science and Comparative Politics. *Political Studies* 38:3, 438-452.
- Petersen, Glenn (1989): Pohnpei Ethnicity and Micronesian Nation-Building. Ingår i Michael C. Howard (ed): *Ethnicity and Nation-Building in the Pacific*. The United Nations University, Tokyo.
- Petersen, Glenn (1994): The Federated States of Micronesia's 1990 Constitutional Convention: Calm Before the Storm? *Contemporary Pacific* 6:2, 337-369.
- Qalo, Ropate (1985): Tuvalu. Ingår i Peter Larmour & Ropate Qalo (eds): *Decentralisation in the South Pacific*. Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific, Suva.
- Rae, Douglas (1971): *The Political Consequences of Electoral Laws*. Second edition, Yale University Press, New Haven.
- Richardson, Bonham C. (1992): *The Caribbean in the Wider World, 1492-1992*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Rowe, Ronald (1995): Tuvalu. *The Courier* No 149 (January-February), 19-21.
- Sartori, Giovanni (1976): *Parties and Party Systems. A Framework for Analysis*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Sigelman, Lee & George H. Gadbois Jr (1983): Contemporary Comparative Politics. An Inventory and Assessment. *Comparative Political Studies* 16:3, 275-305.
- Stanley, David (1993): *South Pacific Handbook*. Moon Publications, Chico, California.
- Sutton, Paul & Anthony Payne (1993): Lilliput Under Threat: The Security Problems of Small Island and Enclave Developing States. *Political Studies* XLI:4, 579-593.
- Tabokai, Nakibae (1993): The *Maneaba* System. Ingår i Howard van Trease (ed): *Atoll Politics. The Republic of Kiribati*. Macmillan Brown Centre for Pacific Studies, University of Canterbury, Christchurch.
- Teiwaki, Roniti (1988): Kiribati: Nation of Water. Ingår i *Micronesian Politics*. Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific, Suva.
- Vanhanen, Tatu (1990): *The Process of Democratization*. Taylor & Francis, New York.
- Wijeweera, Bernhard S. (1992): Public Administration in the Small Developing State: A Critique of the Theory. *International Review of Administrative Sciences* 58:3, 391-402.